Rok 1873. Kraków, piątek 31 października Nr. 251.

KRAJ

Dziennik KRAJ wychodzi codzień wieczorem z wyjątkiem niedziel i świąt. Numer pojedyńczy w Krakowie i Lwowie kosztuje 5 centów.

Przedpłata wynosi:

	rocznie	kwart.	mies.
w Krakowie	12 złr.	3 złr.	1 złr.
w Austrji z przesyłką	16 „	4 „	1 „ 40.
w Niemczech	12 tal.	3 tal.	1 tal.
we Francji	80 fr.	20 fr.	7 fr.
w Serbii, Włoszech, Rumunii i Szwajc.	48 fr.	12 fr.	4 fr.
w Turcji	64 „	16 „	6 „
w Belgii	56 „	14 „	5 „

Przedpłatę przyjmuje Administracja dz. Kraj, urzęda pocztowe austrjackie i zagraniczne, oraz niżéj wymienione ajencje. Redakcja, Administracja i Ekspedycja znajduje się w Krakowie ul. Mikołajska l. 460. Listów niefrankowanych nie przyjmuje się. Reklamacje nieopieczętowane wolne od opłaty i uwzględnia się je tylko w terminie 8 dni. — Rękopisów nie zwraca się.

Cena ogłoszeń (Inseratów). W pierwszém umieszczeniu wiersz 6 ctów, w każdém następném umieszcz. wiersz 5 „ Stempel od każdorazowego umieszcz. 30 „ Ogłoszenia przyjmuje administracja i ajencje.

Ajencje przyjmujące przedpłatę. W Krakowie: M. Dworski. Skład papieru Z. J. Wywiałkowskiego, handel Wierzuchowskiego. — **We Lwowie:** Księgarnia Gubrynowicza i Szmidta.

Ajencje przyjmujące ogłoszenia. W Krakowie: Marjan Dworski. — **We Lwowie:** Ajencja dzienników A. J. Piątkowskiego. — **W Tarnowie:** Księgarnia Gazdy. — **W Wiedniu:** B. Wołowski Administrateur de la Gazette des Étrangers, Wien Kolovratring 9. — Hasenstein & Vogler, Neuer Markt Nr. 11. — Oppelik, Wolzeile Nr. 22. — Rudolf Mosse, Seilerstätte Nr. 2. — Filip Löb, biuro anonsów, Wolzeile Nr. 2. — **W Pradze:** Ferdinandsstrasse Nr. 38. — **W Berlinie, Monachjum, Zürichu i St. Gallen:** Rudolf Mosse München, Windermachergasse, 3. — **W Hamburgu, Frankfurcie nad Menem, Berlinie i Lipsku, Bazylei, Zürichu, St Gall n, Genewie i Sztutgardzie:** Hassenstein & Vogler. — **W Paryżu:** Księgarnia Władysława Mickiewicza „Librairie de Luxembourg rue de Tournon 16.“

Ogłoszenie przedpłaty na „Kraj“.

Cena prenumeraty:	W Krakowie:	W Austrji z przesył. pocztową
na listopad	zlr. 1 —	zlr. 1 40
na list. i grud.	„ 2 —	„ 2 80

Przegląd polityczny.

Do chwili kiedy to piszemy, znany nam jest rezultat wyborów z trzech okręgów wielkiéj własności.

Kraków Chrzanów wybrał pana Leona Chrzanowskiego; Lwów wybrał p. Kornela Krzeczunowicza; okręg kołomyjski wybrał p. Kajetana Agopsowicza.

Rząd zawiadomił przedwczoraj dzienniki wiedeńskie w osobnem *communiqué*, że postanowił po kilkodniowych naradach przedłożyć radzie państwa środki pomocy w przesileniu giełdowem, a minister finansów wyraził gotowość dostarczyć pomocy materjalnéj do przeprowadzenia likwidacji i fuzji. W kołach finansowych utrzymują, że między rządem wiedeńskim a węgierskim odbyły się narady nad położeniem. Bank narodowy udzielił d. 28 niektórym towarzystwom budowlanym hypotecznych pożyczek w kwocie 1½ miljona.

Skutkowały więc nareszcie nawoływania *Pressy* wiedeńskich, aby rząd otworzył kasy swoje w celu pomagania giełdzistom wiedeńskim. Będzie więc sposobność dla niezawisłych od giełdy i banków posłów w radzie państwa wypowiedzieć rządowi nagą prawdę, że skarb państwa nie powinien być oddany do dyspozycji zbankrutowanym giełdzistom. Klęska finansowa wiedeńska jest klęską konieczną dla tych, którzy bez pracy chcieli dorobić się w krótkim czasie miljonów i na chwilę łudzili się, że miljony te już są w ich kieszeniach.

Ale to był sen tylko i marzenie.

Teraz kiedy ze snu obudziła ich rzeczywistość i pokazało się, że nietylko miljonów nie zarobili, ale co mieli stracili na gründerstwach; teraz wołają oni o pomoc do rządu.

Ależ jeżeli tę pomoc otrzymają, zacząłby się na nowo szwindel i nowe czekałyby niewinnych klęski; niechaj więc rząd jak dotychczas tak i nadal stoi z daleka, niech się nie miesza do téj sprawy, niech raz z kretesem przepadną szwindle giełdowe, a niech się raz zacznie w Austrji zdrowe gospodarstwo ekonomiczne, w którém tylko praca i rzeczywisty kapitał, a nie fikcyjny będą odgrywać rolę.

Zbliżające się w Francji rozstrzygnięcie najważniejszej kwestji, bo formy rządu, prowokuje w prasie europejskiéj objawy przychylności i niechęci dla jednéj lub drugiéj strony odnośnie do stanowiska dzienników.

Zasadnicza ta kwestja i u nas budzi z drzemki polityczne antypatje i sympatje. Czytelnicy nasi wiedzą, żeśmy umiarkowaną rzeczpospolitę Thiersa uważali za najodpowiedniejszą dzisiaj formę rządu dla Francji.

Czas krakowski występuje w obronie legitymizmu, wykazując potrzebę zdobycia „podstawy tradycji historycznéj“, „a któż ją dać może — powiada *Czas* — jeźli nie następca dawnych królów?“

Rządy Thiersa dały Francji pokój wewnętrzny bez „podstawy tradycji historycznéj“: obawiamy się, że restauracja monarchiczna z „podstawami tradycji historycznéj“ wznowi we Francji tradycję wojen domowych i rewolucyj.

Oczekiwana zmiana panującego w Saksonji nastąpiła. Król Jan umarł; książe Albrecht wstępuje na tron saski.

W Prusach odbyły się wczoraj prawybory do sejmu pruskiego; podajemy poniżéj we właściwéj rubryce wiadomości o rezultacie wyborów w Poznaniu i Toruniu.

Przyczyny złego.

Klęska finansowa, która dotknęła targ pieniężny w Wiedniu i tak zgubnie oddziałała na wszelkie stosunki finansowe w całéj monarchji, będzie niewątpliwie jednym z pierwszych przedmiotów dyskussyj rady państwa. Klęska ta daje się już czuć rządowi i zagraża najważniejszym interesom jego, bo skarbowi jego. Dzień zamknięcia wystawy będzie dniem tysiącznych bankructw — rada państwa zbierze się wśród kataklizmu finansowego, jakiego stolica nie pamięta. Rząd chce teraz pomagać i ratować i stanie przed reprezentacją państwa z żądaniem uchwalenia środków ratunku.

Nie możemy jeszcze wchodzić w to, jakie to będą proponowane środki: ale zanim rząd wystąpi z temi żądaniami, dobrze będzie, aby od opinji publicznéj był poinformowany o wszystkich przyczynach téj klęski finansowéj.

Jedną zaś z najważniejszych przyczyn téj klęski jest własna rządu najmylniejsza w świecie polityka finansowa; jednym ze sprawców klęski tej jest on sam, a jeżeli od rady państwa żądać będzie środków ratunku, dobrze będzie, jeżeli ta nawzajem od niego żądać będzie usunięcia przyczyn podobnych klęsk na przyszłość.

A w pierwszym rzędzie tych przyczyn stoi korupcja, która czyni, że i reprezentacja parlamentarna i reprezentacja opinji publicznéj w prasie związane są i połączone z interesami finansowemi i angażowane w przedsiebiorstwach bankowych. Gdyby publiczność wielka na każdym kroku była należycie przestrzeganą przed niebezpieczeństwami szwindlu giełdowego, gdyby parlament austrjacki stał wysoko ponad poziomem interesów bankowych i giełdowych, gdyby dziennikarstwo austrjackie było niezawisłem od podobnych przedsiębiorstw: nie byłoby przyszło do podobnéj katastrofy. Jeżeli zaś tak nie jest, któż temu winien jeżeli nie rząd?— Rząd powinien był dawno przedłożyć radzie państwa projekt ustawy, która verwaltungsratów i gründerów wyklucza raz na zawsze z reprezentacyj państwa; reprezentowanie interesów pojedynczych zakładów finansowych nie zgadza się z reprezentowaniem interesów ogółu; obrońca ludu nie może być obrońcą akcjonarjuszów, a tém mniéj zarządu towarzystw akcyjnych. To są rzeczy niezgodne z sobą — to są „incompatibilia“ — a dopóki w izbie posłów zasiadać będą tacy dwulicowcy, dopóty szwindel giełdowy znajdzie tam swoich obrońców.

Ale obrońcy ci w parlamencie nie byliby tak niebezpiecznymi, gdyby prasa austrjacka chłostała ich należycie, wykrywała ich obłudę, piętnowała należycie ich postępowanie i odsłaniała na każdym kroku zgubne machinacje gründerów i banków. Ale prasę tę rząd skrępował i skrępowaną oddał na łaskę banków. Aby paralizować swobodę prasy, nałożył rząd na dziennikarstwo niesłychane podatki: stempel dziennikowy, stemple inseratowe ciążą na prasie jako wędzidła hamujące wolny ruch jéj. I cóż się stało we Wiedniu? Niemożliwość utrzymania się własnemi siłami, zmusiła dzienniki wiedeńskie zaprzedać się bankom, największe dzienniki tamtejsze są własnością banków, tak że swoboda prasy istnieje tam tylko wobec ustawy, ale wobec banków dzienniki są niewolnikami.

Następstwem tego było, że opinja publiczna systematycznie przez organa bankowe była oszukiwaną i łudzoną, że niemożliwość utrzymania się na stanowisku niezawisłém w skutek niszczącego wszelki rozwój prasy systemu podatkowego, zrobiła z dziennikarstwa wiedeńskiego płatną klasę, która biła oklaski każdemu szwindlowi i w błąd wprowadzała publiczność. I otóż teraz w skutek łączności reprezentacji państwa z przedsiębiorstwami finansowemi i w skutek zawisłości prasy spadła nagle klęska finansowa na monarchję, wobec któréj rząd stoi bezradny i szuka pomocy. Niechaj najprzód uchyli przyczyny złego! niechaj oswobodzi parlament od żywiołów nieczystych, niech przedłoży ustawę o „incompatibiliach“ i niezgodności mandatu poselskiego z verwaltungsratowstwem i gründerstwem; a następnie niech uwolni prasę od niszczącego systemu opodatkowania i pozwoli jéj rozwijać się o własnych siłach bez pomocy banków. Wtedy i w parlamencie znajdą się Laskery, którzy odsłonią nadużycia przedsiębiorstw finansowych — a niezawisła prasa pomagać im będzie w oczyszczaniu téj finansowéj stajni Augiasza.

Korespondencje „Kraju“.

Lwów 28 października.

C. Złożenie mandatu poselskiego ze Lwowa do rady państwa przez dr. Ziemiałkowskiego ma być, zdaniem jednego z tutejszych dzienników, już faktem. Dowiedział się bowiem dziś ten dziennik w namiestnictwie, że rząd rozpisanie wyboru jednego posła z miasta Lwowa, w miejsce p. Ziemiałkowskiego, już miał polecić tutejszemu namiestnictwu.

Dla skonstatowania prawdy udałem się do namiestnictwa, aby się u samego źródła przekonać, jak się rzeczy mają z ową rezygnacją p. Ziemiałkowskiego, i dowiedziałem się, że do téj chwili namiestnictwu nic nie wiadomo o tym zamiarze składania mandatu poselskiego do rady państwa przez p. ministra. Być może, iż w tych dniach zdecyduje się pan minister na krok podobny, i zamiast ze Lwowa, przyjmie mandat z powiatu Balskiego, nadzwyczaj ważnéj dla nas placówki.

Dziennik Polski twierdzi, że p. Ziemiałkowski dopiero po sprawdzeniu wyboru jego mógłby zrezygnować; nam się jednak zdaje, że przysłuża mu do tego już dzisiaj prawo, bo jak nie masz ustawy, któraby nie dozwalała zrzec się kandydatury, tak téż żadną ustawą nie może być wzbronione złożenie mandatu przez posła, którego wybór z żadnéj strony zakwestjonowanym nie został.

Lwów 29 października.

C. [Ostatnie posiedzenie komitetu przedwyborczego żydowskiego — z wydziału krajowego.]

Komitet przedwyborczy żydowski odbył wczoraj swoje ostatnie posiedzenie. Donoszę wam o tém tylko z tego powodu, gdyż na posiedzeniu tém miał sprawozdawca zawiadomić zafrasowanych notablów, że prócz wyborców z Gródka, Przemyśla, Sambora, Drohobyczy itd., także żydzi rzeszowscy i jarosławscy wnieść postanowili protest przeciw dokonanemu tamże wyborowi. Zdaniem tedy żydowskich notablów z Rzeszowa i Jarosławia, gdyby nadużyć nie popełniano, nie wyszedłby z urny znany powszechnie w okolicy tamtejszéj i szanowany jako prawy obywatel kraju i patrjota p. Bartoszewski, ale „Dr. Landesberger, Hof- u. Gerichtsadvokat aus Wien“, którego tylko tyle łączy z naszym krajem, że się kiedyś przed kilkudziesięciu laty urodził w Galicji! Niczego bardziéj sobie życzyć nie można, jak żeby owe wrzekome protesty istotnie wniesione zostały, gdyż wówczas pokazałoby się niezawodnie, że jeżeli kto przy wyborczéj agitacji nielegalnych a nawet niegodnych uczciwych ludzi używał środków, to pewnie Szomer-Izrael.

Wydział krajowy utracił temi dniami jednego z najzacniejszych, najpracowitszych a zarazem najzdolniejszych swoich członków. Dowiaduję się bowiem, że p. Gross, członek wydziału krajowego, wniósł wczoraj rezygnację swoją. Krok ten motywować miał p. Gross tém, że zostawszy dyrektorem banku kredytowego lwowskiego, a będąc z zasady przeciw kumulowaniu wielu urzędów w jednéj osobie, spowodowanym się widzi do złożenia mandatu członka wydziału krajowego. Urzędnicy oddziału, którego p. Gross był przełożonym, postanowili, jak słyszę, wysłać do niego deputację dla uproszenia go o cofnięcie swéj rezygnacji.

Wiedeń 29 października.

(F.) Kampanja wyborcza kończy się, wczorajsze wybory w kurji większéj posiadłości niższéj Austrji i Styrji wypadły na zupełną korzyść stronnictwa wiernokonstytucyjnego, na dzień dzisiejszy przypadają wybory w kole większéj posiadłości Czech i Galicji, a jutrzejsze wybory w téjże saméj kurji Krainy zakończają walkę wyborczą we wszystkich krajach przedlitawskich. Ponieważ zwycięztwo stronnictwa narodowego w kurji większéj posiadłości Galicji najmniejszéj nie podlega wątpliwości a wybory w temże samem kole wyborczem Czech i Krainy prawdopodobnie przeważą szalę zwycięstwa na korzyść stronnictwa wiernokonstytucyjnego, przeto już dziś można w głównych zarysach zaznaczyć rezultat obecnych wyborów pod względem reprezentacji dwóch głównych stronnictw politycznych w nowéj izbie deputowanych:

1) Czechy (91 deputowanych). Na przypadek zwycięztwa stronnictwa wiernokonstytucyjnego w kole większéj posiadłości, które 23 wysyła deputowanych, 34 federalistów i 57 wiernokonstytucyjnych. — 2) Dalmacja (9 dep.) według bilansu organów centralistycznych 4 federalistów i 5 wiernokonstytucyjnych. — 3) Galicja z Krakowem (63 dep.) na przypadek zwycięztwa stronnictwa narodowego w kurji większéj posiadłości: 46 Polaków, 13 Rusinów i 4 wiernokonstytucyjnych a mianowicie: Hönigsmann, Landau, Breuer, Kallier. 4) Austrja poniżéj Anizy (36 dep.): 1 federalista, 35 wiernokonstytucyjnych. 5) Austrja powyżéj Anizy (17 dep.): 6 klerykalnych, 11 wiernokonstytucyjnych. 6) Salcburg (5 dep.): 2 klerykalnych i 3 wiernokonstytucyjnych. 7) Styrja (23 dep.): 7 federalistów i 16 wiernokonstytucyjnych. 8) Karyntja (9 dep.): 9 wiernokonstytucyjnych. 9) Kraina (10 dep.) na przypadek zwycięztwa stronnictwa wiernokonstytucyjnego w kurji większéj posiadłości, na którą 2 przypada deputowanych: 4 federalistów i 6 wiernokonstytucyjnych. 10) Bukowina (9 dep.): 2 federalistów i 7 wiernokonstytucyjnych. 11) Morawa (36 dep.): 9 federalistów i 27 wiernokonstytucyjnych. 12) Szląsk (10 dep.) 1 Polak i 9 wiernokonstytucyjnych. 13) Tyrol (18 dep.) według obliczenia dzienników centralistycznych: 7 klerykalnych i 11 wiernokonstytucyjnych. 14) Vorarlberg (3 dep.): 2 klerykalnych i 1 wiernokonstytucyjny. 15) Istrja (4 dep.) 1 federalista

i 3 deputowanych, których charakter polityczny niedokładnie jest znanym. 16) Goryeja i Gradyska (4 dep.) 1 federalista, 1 wiernokonstytucyjny i 2 nierozstrzygniętych. 17) Trjest wraz z okręgiem (4 dep.) 1 federalista i 3 nierozstrzygniętych.

Odliczywszy więc 13 posłów świętojurskich i 8 deputowanych Tryestu, Gorycji, Gradyski i Istrji, których charakter polityczny nie jest znanym, przypada według powyższego bilansu ułożonego z wszelką dokładnością, 193 deputowanych stronnictwu wiernokonstytucyjnemu, 137 zaś opozycji anticentralistycznéj.

Jak z wiarogodnego dowiaduję się źródła, odbyła się wczoraj konferencja ministrów, któréj przedmiotem była wyłącznie kryzys giełdowa, która z każdym dniem groźniejsze poczyna przyjmować rozmiary. Spadek kursów jest ustawiczny a popłoch na giełdzie nie do opisania. Ministrowie węgierscy Szlavy i Kerkapolyi zjechali tu celem podjęcia rokowań z gabinetem przedlitawskim w sprawie przesilenia finansowego.

Wczoraj wieczorem krążyła po mieście pogłoska o dymisji ministra finansów p. de Pretisa, która też wywołała na giełdzie chwilową zwyżkę kursów. Jak *Deutsche Zeitung* donosi, poruszoną zostanie kwestja przesilenia finansowego w izbie deputowanych jeszcze przed dyskusją adresową w drodze interpelacji i specjalnych wniosków.

Poznań 29 października. O wyborach do sejmu pruskiego z miasta Poznania czytamy w *Dzienniku Poznańskim:*

„O godzinie 9 rozpoczęły się w miejscach oznaczonych w mieście naszém wybory. Wszakże zaraz na wstępie do takowych przekonywamy się, że agitacja wyborcza w niektórych okręgach jak najsłabiéj była prowadzoną. Wówczas kiedy Niemcy już od trzech dni pomiędzy wyborców rozesłali kartki objaśniające ich, gdzie i na kogo każdy wyborca ma głosować, wówczas kiedy nawet takich kartek mnóstwo pomiędzy naszych wyborców rozesłali, nasi wyborcy w niektórych okręgach od dwóch dni na próżno dopytywali się, na kogo mają głosować i do kogo po owe wiadomości się udawać. Mężowie zaufania w okręgach tych ani znaku życia nie dali. Mówimy tu szczególniéj o dzielnicy miasta, do któréj należą Rycerskie ulice, św. Marcin, Młyńska, Królewska, Wilhelmowski plac i ulica, zgoła o głównéj części miasta. Ztąd wypadło, że wyborcy nie wiedzieli, na kogo głosować i że n. p. w okręgu 18 jedni prawyborcy głosowali na jednych wyborców, a drudzy na innych. Jeśli wszędzie taki porządek, nigdy zapewne jeszcze rezultat prawyborów nie był tak mizernym, jak dziś wypadnie.

Nie rozumiemy, jak można się podejmować urzędów i obowiązków, kiedy się im zadość nie odpowiada. Zgoła — słów, frazesów o dobru ogólném słyszymy zawsze wiele, kiedy jednak przychodzi do czynu, kiedy przyjdzie pełnić drobną jaką pracę, wtenczas i komitety i mężowie zaufania, którzy przed chwilą tak pięknie prawili, nie robią nic lub robią w połowie i tak niedołężnie, że z pracy ich żaden dodatni rezultat wypaść nie może. Wybory obecne w niektórych okręgach naszego miasta są tego wymownym dowodem.

Prócz tego w chwili stosownéj upominaliśmy o przejrzenie list wyborczych; ani wyborcy, ani komitet tego nie dopełnił — skutkiem tego wielu wyborców od urny odeszło z kwitkiem.“

Dotychczasowy rezultat prawyborów w mieście Poznaniu następujący:

W okręgu 22 wybrano w 3 oddziale pp. Bernharda Jaffé i dyrektora banku Hilla;
w drugim oddziale radzcę sprawiedliwości p. Pileta;
w pierwszym oddziale dra Mankiewicza i Samuela Jaffé.

W okręgu 20 wybrano w 3 oddziale pp. Kratochwila i Brandhis.

W okręgu 13 w pierwszym oddziale pp. dra Kramarkiewicza i Meglina;
w drugim oddziale pp. Pade i Cybulskiego;
w trzecim oddziale pp. Osiuśkiewicza i Gertiga.

W okręgu 16:
w trzecim oddziale dyrektora banku Rosenthala i Kantorowicza przeciwko pp. Urbankiewiczowi i Leitgebrowi 88 contra 59 głosom.

W okręgu 10:
w pierwszym oddziale pp. Klichowskiego i Bandtke;
w drugim oddziale dra Brieger i Kaulfus;
w trzecim oddziale Krajewicza i Żuromskiego.

W okręgu wyborczym Górna i Dolna Wilda wybrani zostal:
w pierwszym oddziale Blumreder Michał;
w drugim oddziale Witkowski;
w trzecim oddziale Szokalski, — wszyscy Polacy.

W Trzemesznie na 17 wyborców wybrano ośmiu Polaków: pp. Kempskiego, dra Zimmermanna, Blińskiego, Choń kiego, ks. Kłosia, Perzyńskiego, Lucembergera i Rybickiego.

— O rezultacie wyborów w Toruniu pisze *Gazeta Toruńska:*

„Przy ukończonych codopiero wyborach w dwóch tylko okręgach zdołaliśmy osiągnąć większość na polskich kandydatów, i to w trzeciéj klasie. W okręgu szóstym, który na sali ratuszowéj głosował, wybrano pp. Maciejewskiego ślusarza i Witkowskiego szewca. Okręg dziesiąty, głosujący w domu sierot na Nowem mieście, a posiłkowany głównie przez Winnicę, wybrał również w trzeciéj klasie Polaków: pp. Czarneckiego z miasta i Targońskiego z Winnicy. Nie dopisał zaś i zawiódł wszelkie oczekiwania okręg czwarty, głosujący na Piekarskiej ulicy w lokalu Kaisera. Należą do tego okręgu Rybaki, ztąd jesteśmy tam w trzeciéj klasie w większości i jedynie tylko zaniedbaniu przypisać należy, że jedni z Rybaków nie stanęli, drudzy za późno przybyli, przez co rezultat dla nas niepomyślny. Głosy tak się rozdzieliły: Schwartz 62, Ubrik 68, Cieszyński 61, Mączarski 60. Wina spada tu na Rybaki. Pocieszający jest wypadek w szóstym okręgu, gdyż tam wcale na większość nie liczyliśmy. W ogóle zachodzą w Toruniu takie stosunki, że tylko w trzeciéj klasie w niektórych okręgach na większość liczyć możemy. Niemcy głosowali zgodnie; widocznie wszystkie partje zgodziły się na jedno. Ostateczny rezultat więc ten, że z 66 wyborców miasta Torunia jest 4 Polaków, a 62 Niemców.“

Poznań. (Tellus). O upadku tego banku poznańskiego pisze *Gazeta Toruńska:*

Tellus był pierwszą naszą większą instytucją finansową, którą zbiorowemi siłami podjęliśmy w czasie powiększonego na nas nacisku. Ów „Drang nach Osten“, długo samemi tylko moralnemi środkami odpierany, miał w Tellusie znaleźć zaporę stawioną przez pracę i wytężenie sił produkcyjnych w kraju, a to właśnie w chwili, w któréj prawiąc o dziejowem i cywilizacyjnem posłannictwie swojem, podawał rękę urzędowéj ślepocie moskiewskiéj na wygubienie plemienia, o którem słowiański carat zapomniał, że słowiańszczyznę w nim gubi. Założyciele mieli pierwotnie o wiele większą i donioślejszą instytucją na myśli, a lubo im się ta nie powiodła, już samo wystąpienie w ówczesnéj chwili, już samo jaśniejsze rozpatrzenie się w potrzebach społecznych i nawołanie do tak zdrowego przedsięwzięcia, stało się i pozostanie niemałą zasługą Tellusa, gdyż poparło, do znaczenia podniosło i powiększyło u nas pracę.

Historja Tellusa przedstawia rozmaite fazy uwydatniające i rady i zalety nasze a wykazujące przytem, z jak wielkiemi walczymy na każdem polu trudnościami. Do dzieła wzięli się tu ludzie nietachowi, obywatele ziemscy, pierwszych rodzin i fortun reprezentanci, a tak pokazało się znowu, że zawsze jeszcze szlachta nasza najwięcéj dźwiga i najjaśniéj dostrzega, ale też niestety i najczęściéj ponosi klęski. Dobrą chęcią i poświęceniem ludzi patrjotycznych stanął Tellus, miał tych dobrych chęci zbytek zawsze, ale brak mu było przez cały czas istnienia należytego z rozumieniem interesu prowadzonego przewodnictwa; błąkał się z rąk do rąk od jednego do drugiego kierownika przybieranego i co chwila nowego doznawał zawodu, co chwila naukę i doświadczenie drogo opłacał. Zawsze i wszędzie, tak ludzie jak społeczeństwo całe drogo naukę opłacać muszą, ale też za tę opłatę coś na przyszłość wynosić powinni, a z programu tak wielkiego, jaki dziś spadł na nas przez Tellusa, należałoby przecież uczyć się w dwójnasób, aby choć ubogim, to mędrszym być po szkodzie. My przeto zapisujemy jako pierwszą przestrogę: dobra chęć dość nam się nawysługiwała i naczyniła szkody; budujmy więc nie na tym osuwającym się gruncie, ale budujmy na znajomości rzeczy, wyrabiajmy sobie ludzi, aby miał kto dobrą chęć brać w osłonę i doprowadzać ją do zbierania owoców.

Dziś skutki upadku Tellusowego będą ogromnym ciosem i wielkie przyniosą krajowi szkody. Nie mówimy już o stracie, którą poniosą akcyonarysze, ani o wielkich szkodach, które na majątkach osobiście odpowiadający firmowi poniosą, nie wciągamy tu również w rachubę i tego, co z powierzonych bankowi depozytów w znacznéj części może przepadnie. Liczbami straty te chwilowo wyrazić się nie dadzą, dopóki stan majątkowy zakładu wyjaśniony i jasno przedstawiony nie będzie. Straty te, czy tam większe czy mniejsze wypadną, acz bolesną dla wielu osób i rodzin będą klęską a przez to i na ogólne nasze położenie wpłyną, jako już raz na posterunek wysunięte i w interesie samym zaangażowane, wypada przeboleć i zostawić losowi, jaki im tam przypadnie.

Większe i niebezpieczniejsze przecież straty grożą nam z innéj strony przez nagłe wypowiedzenie kredytu, którego klienci téj instytucji w niéj używali. A jest między nimi zapewne wielu takich, którzy dobrze majątkowo postawieni na rozmaite przedsięwzięcia zaciągali znaczniejsze pożyczki w nadziei, że wzięty pieniądz dłuższy czas będą mogli zatrzymać w ręku i spłacać dług zwolna a częściowo. Dziś sąd rzecz w rękę wziąwszy zażąda natychmiast uiszczenia się bez względu na zawarty z Tellusem układ, wytoczy skargi wekslowe, zarządzi egzekucją, subhasty i sprzedaże. W trudnem teraz położeniu finansowem, które po całym świecie ludziom dokucza, otworzy się w W. ks. Poznańskiem obszerne pole najokropniejszéj lichwie, a i ta potrzebie nie podoła i wielu upadków majątkowych, wywłaszczenia wielu rodzin polskich z ziemskiéj posiadłości nawet na krótki czas nie powstrzyma...!

W dalszém następstwie upadku Tellusa sąd powiatowy w Wolsztynie ogłasza konkurs nad majątkiem hr. Stanisława Platera z Wroniaw; sąd w Łobżenicy zaś nad majątkiem hr. Ignacego Bnińskiego z Samostrzela.

Kronika potoczna i rozmaitości.

Kraków, 30 października.

Wczoraj przejeżdżał przez Kraków ze Lwowa do Wiednia poseł do rady państwa dr. Franciszek Smolka, w towarzystwie redaktora *Gaz. Nar.* Jana Dobrzańskiego; dzisiaj zaś przejeżdżał ks. Jerzy Czartoryski.

Piotr Podstawski, c. k. kapitan sztabu, ma wkrótce z polecenia ministerstwa wojny objeżdżać wszystkie koleje galicyjskie.

Gospodarka miejska. — Wielkie płyty marmurowe, któremi brukowane były chodniki rynku, a które mogły jeszcze lata przetrwać, ustąpić muszą modnemu asfaltowi, któremu znawcy nie rokują dłuższego życia jak 3—4 lat. Płyty owe mogłyby trwać jeszcze 6—10 lat. Przy wyjmowaniu tych płyt postępuje się tak nieostrożnie, że się całe i zdrowe płyty łamie—czy może na to aby udowodnić że są złamane.

Gdyby zresztą modny asfalt chciano wypróbować na takich ulicach, gdzie nie ma jeszcze bruku, nie mielibyśmy nic przeciw temu. Ale robić eksperymenta asfaltowe kosztem zdrowych wielkich płyt marmurowych, psuć dobre chodniki aby je zastąpić niepewnéj jeszcze trwałości kompozycją: to jest szkaradna gospodarka!

Ciekawém także jest, że podczas kiedy chodniki uczęszczane zalewa się asfaltem, inne chodniki na których nigdy żywéj duszy nie widać, jak np. chodnik między ulicą Wesołą a Lubiczem, po przed domem p. Rzewuskiego, gdzie nawet asfalt mógłby sobie długo leżeć nie zepsuty, bo tam nikt nie chodzi; tamten samotny i pusty wiecznie chodnik brukuje się wielkiemi płytami kamiennemi! Gdzież loika takiego postępowania?

Byłoby bardzo rzeczą pożądaną, ażeby władza, do któréj to należy, podała do wiadomości publicznéj przepisy targowe, szczególnie te, które określają prawa przekupek i handlarek. Publiczność coraz częściéj i coraz głośniéj skarży się na nadużycia: na targach publicznych niczego dokupić się nie można bez narażenia się na najbrudniejsze obelgi ze strony słynących z tego przekupek, a nikt nie wie, jak sobie w takich razach radzić, chociaż wszyscy zarówno są o urzeni. W imieniu tedy publiczności upraszamy właściwą władzę o ogłoszenie w mowie będących przepisów, aby każdy mógł wiedzieć, kiedy i o jakiéj porze może kupować na targu bez obawy nieprzyjemnych kolizji z przekupkami i dokąd się ma udać, jeżeli się w prawach swoich czuje pokrzywdzonym.

Z sądu karnego. — W piątek dnia 31 października, odbędą się w tutejszym sądzie karnym następujące ostateczne rozprawy: Teresy Gaweł, Kazimierza Woźniaka i 2-ch wspólników, Jędrzeja Jasko, Józefa Cwajki, Jana Sudera, o kradzież; Józefa Chudźca i Karola Hyry, o ciężkie uszkodzenie ciała.

Sekretarz wydziału krajowego, Edmund Mochnacki, mianowany został naczelnikiem kancelarji sejmowéj na tegoroczną kadencję.

„Zborowscy,“ tragedja Józefa Szujskiego, przedstawioną być ma we Lwowie na rozpoczęcie posiedzeń sejmowych w dniu 26 listopada b. r. z należytą wystawą.

Na cmentarzu łyczakowskim we Lwowie odsłonięty zostanie dnia 2 listopada b. r. nagrobek Artura Grottgera, wzniesiony staraniem bliższych przyjaciół zmarłego artysty. Statuę nagrobkową wykonał p. Perié według modelu p. Filippiego, a pani Wanda Młodnicka (Monné), uzdolniona amatorka na polu sztuki rzeźbiarskiéj, wykonała z marmuru medaljon Grottgera, który wejdzie w skład pomnika.

Komitet towarz. opieki narodowéj we Lwowie, przygotowuje na dzień 12 listopada wielki koncert instrumentalno-wokalny, w którym wezmą udział najpierwsi artyści lwowscy. Treść programu stanowić będą najcelniejsze utwory pierwszorzędnych utworów polskich, a dochód z koncertu obrócony zostanie na rzecz opieki narodowéj.

Kolej dniestrzańska urządza na wszystkich swych stacjach składy soli, celem ułatwienia ruchu w obrocie tegoż artykułu.

Nowa szkoła. — Gmina Ułazów, w starostwie cieszanowskiem, postanowiła założyć w Ułazowie szkołę i w tym celu zobowiązała się aktem fundacyjnym: *a)* postawić do końca września 1874 r. budynek szkolny, wraz z pomieszkaniem dla nauczyciela i utrzymywać go w dobrym stanie; *b)* posprawiać potrzebne do szkoły urządzenia i utrzymywać je w dobrym stanie; *c)* wypłacać każdoczesnemu nauczycielowi rocznie w gotówce 200 zła.; na polepszenie dotacji przeznacza gmina pole, położone przy drodze wiodącéj z Dzikowa do Cieszanowa od północy obok pola ks. plebana, przytykające od zachodniéj strony do pola Jana Hoczwy w objętości 4 morgów i 170 kw. sążni; *d)* dostawiać rocznie na opał dla szkoły i połupać 6 sągów drzewa, przez państwo dóbr Ułazowa dla szkoły przyzwolonego. Do powyższéj dotacji zobowiązali się Jan hr. Tarnowski i Zofia z hr. Zamojskich hr. Tarnowska w celu ulżenia gminie ciężaru w ponoszeniu wydatków szkolnych, jako właściciele obszaru dworskiego deklaracją z dnia 7 sierpnia 1873 wypłacać rocznie w gotówce 5 zła. na premja, wydawać na opał dla szkoły z lasów ułazowskich 6 sągów półkubicznych drzewa miękkiego a na postawienie nowego budynku szkolnego materjał z lasów lewkowskich. Prawo prezentowania nauczyciela przysłużać ma radzie gminnéj w Ułazowie wspólnie z właścicielem obszarów dworskich.

Powszechną wystawę wiedeńską od czasu jéj otwarcia aż do dnia 23 b. m. zwiedziło 6,643,144 osób.

Budowa gmachu opery komicznéj w Wiedniu ma się ku końcowi, tak, że w końcu bież. roku z pewnością teatr ten otwarty będzie. Część solistów już zaangażowaną została, próby chórowe i orkiestralne niebawem mają się rozpocząć. Teatr będzie obejmować 64 lóż parterowych i I-go piętra, 2 loże na przedsceniu, 18 lóż II-go piętra, 310 krzeseł w parkiecie i parterze, 40 krzeseł balkonowych na II piętrze, 425 miejsc na III piętrze i 260 miejsc na IV piętrze. Oprócz tego na dwóch ostatnich piętrach będzie około 300 miejsc stojących. W ogóle sala widzów mieścić będzie do 1,700 osób.

List gończy. — Sąd krajowy w Wiedniu, ściga za zbrodnię sprzeniewierzenia ajenta handlowego Maksymiljana Fryderyka Wiszniewskiego z Gdańska, który ma lat 26.

Piąty sejmik dolno-austrjackich straży pożarnych. — W niedzielę d. 26 b. m. odbył się w St. Pölten piąty sejmik ochotniczych straży pożarnych, pod przewodnictwem kapitana straży pożarnéj w St. Pölten, p. Iilwecka. Jako wynik obrad zapisujemy tu następujące uchwały: 1. Należy tworzyć związki powiatowe (Bezirksverbände) straży pożarnych; 2. należy prosić namiestnictwo o ponowne ogłoszenie

zaostrzenie przepisów o gaszeniu pożarów; 3. wybierze się komitet do utworzenia krajowego zakładu ubezpieczeń od pożarów; 4. wybierze się komitet, który się zajmie przeobrażeniem towarzystwa wzajemnéj pomocy wiedeńskiéj straży pożarnéj na towarzystwo wzajemnéj pomocy i emerytalne wszystkich straży pożarnych w Dolnéj Austrji.

W obradach sejmiku brało udział 65 delegatów różnych dolno austrjackich straży pożarnych. Po skończeniu obrad nastąpiła wspólna uczta, a potem wspólne ćwiczenia wszystkich straży pożarnych.

Przyszły sejmik odbędzie się w Mödling.

Niemiecki pisarz dramatyczny, Ernest Wichert, otrzymał dotąd z kasy królewskiego teatru w Berlinie, jak *Börs. Zty.* donosi, około 30,000 talarów tytułem tantiemy od przedstawienia komedji jego: „Ein Schritt vom Wege.“

Arcybiskup koloński, Paweł Melchers, ma obecnie 15 procesów wytoczonych mu za obsadzanie posad duchownych bez zawiadomienia o tém naczelnéj władzy rządowéj.

Prawdziwym dobroczyńcą Paryża jest Ryszard Walace, miljonowy Amerykanin, który mieszkał w Paryżu podczas oblężenia. Cudzoziemiec ten wówczas zakupywał dla biednéj klasy mieszkańców drzewo i wszystko, czego jeszcze można było dostać, a co mogło ulżyć prawdziwéj nędzy. W chwili otwarcia Paryża wyjechał do Londynu i ztamtąd natychmiast wysłał ogromne zapasy dla zgłodniałéj ludności. Następnie obdarował miasto wodotryskami lanemi z żelaza i bronzowanemi sposobem galwanicznym. W nagrodę za te wszystkie dary, miasto ofiarowało mu wielki złoty medal, wybity umyślnie na ten cel, a rząd krzyż legji honorowéj. Niedawno znowu p. Walace nadesłał zakładom dobroczynnym 25,000 fr. na zakupienie ciepłéj odzieży i rozdanie jéj między biednych.

Opera paryzka zgorzała.

Abdelkader przesłał marszałkowi Mac-Mahonowi w darze trzy przepyszne konie arabskie czystéj krwi.

Przeciętna długość życia ludzkiego coraz bardziéj się zwiększa, jak wnosić należy z wykazów umarłych, utrzymywanych w Genewie z wielką ścisłością od r. 1560. W owym czasie wynosiła przeciętna długość życia 22 1/2 roku, a w r. 1833 lat 40 i 5 miesięcy.

Równocześnie zmniejsza się śmiertelność w tym samym niemal stosunku. W 14 stuleciu umierała w Paryżu 1 osoba na 16, teraz umiera tam 1 na 32. W Anglji był ten stosunek w r. 1690 jak 1 do 33, obecnie zmienił się na 1 do 42.

Wyprawa naukowa do Afryki.—Do Afryki gotuje się pod kierunkiem p. Gerarda Rohlfs wyprawa naukowa, mająca na celu zbadanie wschodniéj części Sahary, czyli starożytnéj pustyni libijskiéj. Na koszta téj wyprawy wicekról egipski ofiarował 4,000 funt. szterl. Arabowie, Berberzy, Tedasi i Tauregi nie zapuszczają się nigdy w tę część Sahary, przebywając ją tylko w tych kierunkach i ku tym punktom, ku którym wiedzie ich interes, a mianowicie handel kością słoniową, strusiemi piórami, proszkiem złotym albo niewolnikami. Zresztą puszczać oni się mogą tylko na takie tylko odległości, jakie wielbłąd jest w stanie przebyć bez picia, gdyż nie stać ich na to, aby mogli brać ze sobą znaczne zapasy wody. Dla tego niepodobieństwem byłoby dla nich przebyć piaski libijskie, a jedynie szczodrobliwość wice-króla może podróżników w odpowiednie zapasy zaopatrzyć. Jakoż, obok znacznéj liczby wielbłądów przygotowują się wozy szczególnéj konstrukcji, skrzynie i beczki hermetycznie zamknięte, wory kauczukowe i t. p. przyrządy. Będą téż pourządane składy wody w pewnych odstępach. Wyprawa korzystać będzie z tegorocznych miesięcy zimowych, a jeżeli ten czas nie wystarczy, przeciągnie się na zimę 1874—75. W okolicach tych bowiem niepodobna podróżować w innéj porze roku. Arabowie nawet i Berberowie podrózują tu tylko w zimie. P. Gerard Rohlfs wzywa geografów wszystkich krajów, aby mu nadsyłali swoje myśli i uwagi, odnoszące się do téj podróży, adresując wprost do niego do Wejmaru.

Wiadomości urzędowe.

— Prezydent sądu kraj. wyższego w Krakowie, zamianował: kancelistę przy sądzie pow. w Gorlicach, Wincentego Mikiewicza, kancelistą przy sądzie obw. w Nowym Sączu; kancelistę przy sądzie pow. w Przeworsku, Józefa Jabłońskiego, kancelistą przy sądzie obw. w Tarnowie.

Wyciąg z dziennika urzędowego *Gazety Lwowskiéj* z dnia 24, 25 i 27 października.

Edykta. Dla nieobecnego Józefa Vogsberga, współwłaściciela dóbr Tarnowicy leśnéj ustanowiono kuratora p. Napoleona Mokrzyckiego. — Sąd obw. w Stanisławowie, zawiadamia Stanisława Serafińskiego o nakazie zapłaty 2000 zła. na rzecz Anny Smólskiéj. — Iwan Paguta z Waniowa (Bełz) uznany został za marnotrawcę.—Ewa Nakoneczna w Górze (Bełz) i Franc. i Teresa Pleziowie z Nowegodworu (Bełz), uznani zostali za marnotrawców.— Sąd pow. w Kalwarji, wzywa spadkobierców Józefa Urbańczyka, piekarza.

Licytacje. W tarnowskiéj pow. dyrekcji skarbu, dnia 15 listopada, celem wydzierżawienia poboru podatku konsumcyjnego od mięsa.—W sądzie pow. w Leżajsku, dnia 14 listopada, realność l. 234 tamże. — U komisarza straży skarbowéj w Dąbrowy, dnia 10 listopada, celem wydzierżawienia poboru podatku konsumcyjnego od mięsa. — W sądzie pow. w Nisku, dnia 29 b. m., pole, zwane „Biłuuki“ w Rudniku.

Gospodarstwo przemysł i handel.

Ajencja banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu w Oświęcimie:

Kraków 29 października. — Na dzisiejszym targu w Oświęcimie było wołów sztuk 935, wszystkie natychmiast rozsprzedano po cenach za parę od 240—350 zła., co czyni za centnar mięsa loco Wiedeń 33—35 zła. Jarmark był bardzo ożywiony.

Na targu poniedziałkowym w Wiedniu przy spędzie 5700 sztuk wołów, płacono za woły z paszy 27—33 zła. centnar, za woły stajenne do 35 złr. Kilkaset pozostało niesprzedanych

HOTEL SASKI. *Przyjechali:* Stanisław Majewski z żoną obyw., Kazimierz Zarębski ob. z Kongresówki; Natalja hr. Czosnowska z córką wł. d., Eugenjusz Zieliński obyw., Edward Witkowski szef domu handlowego z Wiednia; Kalikst Andrzeykowicz ob. z Litwy.

† Król Jan saski, monarcha jaśniejący wielkimi przymiotami serca i umysłu, szczerze dbały o dobro ludu, którym rządził, zmarł wczoraj d. 29 b. m. w stolicy swojéj Dreźnie. Jako człowiek wysoko i wszechstronnie wykształcony a przytem obdarzony zdolnością poetycką, zajmował jedno z pierwszorzędnych miejsc w literaturze niemieckiéj, która mu zawdzięcza najlepszy przekład Dantego „Boskiéj komedji“. Dla Austrji był w dobréj i złéj doli wiernym sprzymierzeńcem, a w królestwie swojém cieszył się szczerą i niekłamaną miłością całego narodu.

Sprzedaż i dochód z sprzedaży wyrobów tytoniowych w Przedlitawji w pierwszem półroczu 1873. — Dochód z sprzedaży krajowych i zagranicznych wyrobów tytoniowych i cygar w pierwszem półroczu 1873 r. wynosił 28,181,743 zła., z sprzedaży „osobliwości tytoniowych“ (Spezialitäten) 916,234, razem 29,097,977 zła. Doliczywszy do tego dochód z sprzedaży zagranicznéj otrzymamy sumę 29,128,453 zła., która o 1,635,660 zła. czyli o 5.94% przewyższa sumę dochodów, otrzymanych w pierwszem półroczu zeszłego roku. W poszczególnych krajach koronnych zwiększył się odbyt wyrobów tytoniowych i cygar w następujący sposób: W Dolnéj Austrji o 1,155,369 zła., w Czechach o 776 202 zła. w Styrji o 177,158, na Morawie o 107.854, w Galicji o 81,012, na Bukowinie o 55,146, na Szląsku o 54,131, w Górnéj Austrji o 45,474, w Karyntji o 43,592, w Salcburgu o 29,275, na Pobrzeżu o 25,016, w Krainie o 21,354, w Tyrolu o 14,506 zła, w Dalmacji natomiast zmniejszył się odbyt o 3705 zła.

Smak osób palących staje się widocznie coraz bardziéj wybrednym, czego dowodzi wzrastające spożycie cygar przedniejszych a zmniejszające się spożycie gorszych. I tak sprzedano więcéj: o 24,314,054 sztuk przednich „Virginja“, o 9,617,750 zwykłych cygar krajowych (ordinäre Inländer), o 9,288,108 sztuk „Havanna Britannica“, o 4,168,500 szt. „Virginja“ pogranicznych (Grenz-Virginier), o 1,868,855 sztuk „Portorico“, o 1,201,500 sztuk „Regalitas II“, o 1,112 045 sztuk mieszanych „Virginja“, o 1,040,600 sztuk „R galitas I.“, o 954,000 sztuk „Havana lit. B“, o 938,725 sztuk „Havana lit. C“, o 669,976 sztuk „Cuba Portorico“, o 150,400 sztuk „Jara“ i o 5,540,028 papierosów. Natomiast mniéj sprzedano: o 3 091,380 sztuk cygar mieszanych zagranicznych, o 648,815 sztuk „Cuba lit. D“, o 222,111 sztuk „Jara-Trabucco“ i o 205,600 sztuk t. z. „Ausverkauf“. Prawdziwych cygar hawańskich sprzedano o 323,722 więcéj.

Rożnych tytoniów w skrzyneczkach, pakiecikach i bez opakowania sprzedano o 584,034 funt. wied. więcéj, zaś tytoniów „w listach“ (in Briefen) o 2,090,312 „listów“ mniéj.

Odbyt tabaki do zażywania podniósł się o 151,579 funt. wied., a liści sprzedano w dystrybucjach „osobliwości“ (Spezialitäten Verschleiss) o 129 funt. wied. więcéj.

Ostatnie wiadomości.

Namiestnictwo lwowskie zaproponowało posła Kowalskiego i biskupa Stupnickiego na wice-marszałków sejmu lwowskiego na miejsce zmarłego Ławrowskiego.

Giełda wiedeńska była wczoraj w lepszém nieco usposobieniu w skutek wiadomości, że ministerstwo chce materjalną dać pomoc bankrutującym bankom.

Hr. Chambord wyjechał wczoraj z Frohsdorf nad granicę Francji. Małżonka jego przybyła wczoraj w południe do Wiednia.

Do wyboru posła z wielkiéj posiadłości w okręgu praskim w Czechach szlachta czeska nie stawiła się wcale: właściciele wielcy Niemcy przeprowadzili swoich kandydatów.

Papież wystosował nowe pismo własnoręczne do cesarza Wilhelma.

Telegramy „Kraju“

Zagrzeb 29 października. Poseł Miszkatowicz interpeluje rząd, czy mu wiadomem jest, że minister komunikacyj zarządził na kolejach chorwackich wyłączne używanie języka węgierskiego?

Berlin 29 października. Rezultaty prawyborów są następujące: W mieście Wrocławiu z liczby 689 wybranych tylko 18 jest klerykałów, reszta liberalni. Okręg wiejski wrocławski wybrał samych liberałów. W innych okręgach Szląska wybory wypadły przeważnie liberalnie.

Berlin 29 października. Poseł pruski hr. Münster wyjechał do Londynu.

Provinzial Correspondenz powtarzając dosłownią mowę toastów wiedeńskich obu cesarzy, powiada, że w słowach cesarza Wilhelma prócz wyrazu osobistéj przychylności znajduje się wskazówka na wysokie znaczenie polityczne zjazdu wiedeńskiego i przypomnienie przeszłorocznego zjazdu w Berlinie, który daje podstawę wysokiéj polityki pokojowéj.

Kursa. — Wiedeń 30 paźdz. godz. 2.10. Akcje kredytowe 210.—.—Londyn —.—.— Srebro —.—. — Dukat —.—. — Lombardy 157.—. — Losy z 1864 r. 130.50. — Akcje franko-austr. 41.—. Napoleony .—.—. — Akcje kolei Karola Ludwika 198 50. — Akcje kolei lwow. czern. 134.—.— Akcje kolei półn. wschodniéj 93.—. — Akcje banku związkow. 35 50.— Oblig. indemn. gal. 72.—.— Akcje banku wied. dla obrotu 104.—. —Akcje anglobanku 134.—.—Akcje kolei rząd. 324.—.— Kolei siedmiogrodz. —.—. — Kolei Rudolfa 151.—.— Tramway 172.—. Banku budowy 36.—. — Akcje kolei wschodniéj —.—. — Akcje banku anglo węg. 40.50. — Akcje kolei zjedn. 116.—.—Losy tureckie 53 25.—Losy premj. węg. 74.—.—Akcje kolei bogumińskiéj —.—.—. Akcje kolei ces. Elżbiety 201.— Akcje kolei półn. zachodn. 186.—. — Akcje franco-hungaria 19.—. — Ogólny bank austr. 36.—.

Usposobienie giełdy: stałe.

Wydawca i redaktor odpowiedzialny: Stanisław Gralichowski.

Kurs papierów i pieniędzy.

KRAKOW, 30 października.	płacą Zła.	c.	żądają Zła.	c.
5% Obligacje indemn. galicyjskie .. kupon ubiegły ... 235	71	75	73	75
4% Listy zastawne galicyjskie .... kupon ubiegły 132	68	50	70	50
5% Listy zastawne galicyjskie..... kupon ubiegły 165	75	25	77	25
4% Listy zastawne polskie serja I.. kupon ubiegły 141	92	75	94	75
4% Listy zastawne polskie serja II. kupon ubiegły 141	91	75	93	50
5% Listy zastawne polskie nowe . kupon ubiegły 176	91	50	93	50
4% Listy likwidacyjne polskie..... kupon ubiegły..... 165	77	75	79	50
6% Listy zastawne banku hip. gal. kupon ubiegły 98	80	—	82	—
6% Listy zastawne banku włościań. kupon ubiegły 198	—	—	93	—
Galic. zakładu kredyt. ziemskiego:				
5 1/2% Listy zast. 36-letnie srebrem.	—	—	—	—
6% Listy zast. 36-letnie banknot..	—	—	—	—
6% „ „ 18-letnie „	—	—	—	—
Akcje kolei warszawsko-wiedeńskiéj.	—	—	93	—
„ „ galic. Karola-Ludwika ..	200	—	205	—
„ „ lwowsko-czern.-jaskiéj ..	132	—	136	—
„ banku dla han. i przem. 80 zła.	—	—	—	—
Losy krakowskie na 20 zła.........	—	—	24	—
„ 5% (Donau-regulirung).......	95	—	98	—
„ premjowe węgierskie.........	72	—	75	—
„ 3% tureckie 400 franków	52	—	55	—
„ miasta Stanisławowa	—	—	—	—
Srebro nowe austrjackie...........	106	50	108	50
„ w kuponach	106	—	108	—
„ (obrączkowy rubel).........	167	—	170	—
Ruble papierowe rossyjskie........	152	—	153	
Talary pruskie..................	167	—	169	—
Dukat obrączkowy................	5	36	5	50
20-frankówka	9	—	9	12
Rumuńskie obligacje 100 tal.	30	50	32	50
WIEDEN, 29 paździer.				
Renta austrjacka 5%.............	67	50	67	70
„ „ w srebrze 5%	71	50	71	70
Losy:				
Z roku 1839 całe za 100 zła.......	265	—	268	—
„ 1839 1/5 „ 100 „	226	—	230	—
4% rząd. z r. 1854 za 250 „	89	—	90	—
5% „ „ 1860 całe „ 500 zła. ..	98	25	98	75
5% „ „ 1860 1/5 „ 100 „ ..	103	—	104	—
Rządowe „ 1864 za 100 zła.	130	50	131	50

	płacą Zła.	c.	żądają Zła.	c.
Węgierskie poż. prem. na 100 zła....	73	—	74	—
Kredytowe 1860 r..... „ 100 zł. m. k	160	—	161	—
Krakowskie .... „ 20 zła. ..	22	—	23	—
Ofen (Budy)......... „ 40 „	23	50	24	—
Rudolfa............. „ 10 „	12	50	13	—
Salzburga........... „ 20 „	15	—	16	—
Obligacje:				
Indemnizacyjne galicyjskie........	72	—	72	50
Pożycz. kolei węg. sr. 5% szt. 120 zła.	—	—	—	—
Akcje bankowe:				
Anglo-austrjackie ..... za 120 zła.	125	—	126	—
Boden-Credit austrjac. . „ 80 „	—	—	—	—
„ „ węgier. .. „ 80 „	41	—	43	—
Franco austrjackie .... „ 80 „	36	50	37	—
„ węgierskie .... „ 80 „	18	—	19	—
Galic. banku hipotecz. . „ 200 „	—	—	—	—
„ dla handlu i prz.. „ 80 „	—	—	—	—
„ Landebk. Lwów. „ 100 „	—	—	—	—
Handelsbank wiedeński „ 200 „	66	50	67	50
Interventionsbank..... „ 80 „	34	—	35	—
Länderbank Verein.... „ 140 „	75	—	77	—
Nationalbank	878	—	882	—
Unionbank .... za 200 zła.	109	50	110	—
Vereinsbank austrjackie „ 80 „	26	—	28	—
Verkehrsbank .... „ 80 „	100	—	102	—
Wechslerbank wiedeńs. „ 80 „	152	—	155	—
Wechslerstuben Gesel.. „ 80 „	65	—	68	—
Wiener Bank Verein... „ 80 „	50	—	52	—
Akcje kolei:				
Arcyksiecia Albrechta 200 zła.	—	—	—	—
Alföld Fiume .... 200 zła. sr. .	132	—	133	—
Dniestrzańska ...... 200 „ „ ..	—	—	—	—
Elisabeth .... 200 zł. m. k.	195	—	197	—
„ Linz Budw. 200 zła. sr. .	73	—	174	—
Eperies-Tarnow ..... 200 „ ..	—	—	—	—
Ferdinand Nordbahn 1000 zł. m. k..	1940		1950	
Gal. Karl Ludwig ... 210 zła. sr...	199	—	200	—
Kaschau Oderberg... 200 zł. m. k..	126	—	128	—
Lemb. Czern. Jassy.. 200 „	133	—	134	—
Rudolfbahn .... 200 „ sr....	150	—	150	50
Siebenbürger I. ..... 200 „ ..	—	—	—	—
Staatsbahn (500 fr.).. 200 „ ..	319	—	321	—
„ II emisji.. 800 „ ..	—	—	—	—
Südbahn (Lombard.). 200 zł. m. k..	153	—	154	
Theissbahn .... 200 „	184	50	185	50
Tramway wied. ..... 200 „	160	—	161	—
Węg. gal. I. Łupk... 200 „ sr....	—	—	—	—
„ Nordostbahn ... 200 „ ..	93	50	94	50
„ Ostbahn (500 fr.) 200 „ .	60	—	61	—

Akcje przemysłowe:	płacą Zła.	c.	żądają Zła.	c.
Baugesells. allg. oest. 120	26	—	28	—
„ Wied..... 100 zł. w. a..	90	—	91	—
Bauverein „ 100 „ „ „ „	24	50	24	50
Kałusza .... 200 „ „ „	—	—	—	—
Masz. wied.......... 200 „ „ „	—	—	—	—
„ lwow. ..„.... 100 „ „ „	—	—	—	—
Parcelacyjne galic.... 100 „ „ „	—	—	—	—
Wied. parcelacyjne... 100 „ „ „	26	—	27	—
Listy zastawne:				
Allg. oest. Bd. Kr. los... 5% zła. sr..	—	—	86	—
„ „ 33 lat los ... 5% w. a. ...	—	—	76	—
„ „ gm. 40 ..... „ „	—	—	—	—
Galic. Banku Hyp..... 6% w. a....	—	—	82	—
„ Banku Włośc. .. 6% „ „ ..	90	—	91	—
Nationalbank......... 5% m. k....	—	—	—	—
„ „ .... 5% w. a. ...	90	60	90	80
Węg. tow. kred....... 5 1/2% „	—	—	80	—
Obligi pierwszeństwa:				
Arcyks. Albrechta .... 100 w. a. ...	—	—	—	—
Alföld Fiume......... 5% zła. sr..	82	50	83	—
Dniestrzańskie....... 5% „ „ ..	—	—	40	—
Ferd. Nordbahn...... 5% m. k....	89	—	90	—
„ „ „ ...... 5% zła. ...	86	—	87	—
„ „ „ ...... 5% zła. sr..	104	—	104	50
Gal. Kar. Lud......... 5% „ „ ..	—	—	—	—
„ II. em. .... 5% „	—	—	—	—
„ 1871 III. .... 5% „	—	—	—	—
Kasz. Oderb. .... 5% „	—	—	85	—
Lwów.-Czern.-Jassy:				
„ I 1865 .... 5% sr. w. a..	70	—	71	—
„ II 1867 .... 5% „ „ „	—	—	—	—
„ III 1868....... 5% „ „ „	—	—	—	—
„ IV 1872 .... 5% „ „ „	—	—	—	—
Mähr. Sch. Central.... 5% „ „ „	—	—	44	—
Siebenbürgen I. ...... 5% sr. w. a..	—	—	83	—
Südbahn (Lombardy). 3% „ „ „	107	—	108	—
Theissbahn.......... 5% „	—	—	—	—
Węg.-galic. Łupkow. . 5% „ „ „	—	—	72	—
„ Nordostbh.. 300 5% „ „ „	—	—	66	—
„ Ostbahn .... 300 5% „ „ „	—	—	64	—
WARSZAWA, 27 paźdz.	Rrs.	k.	Rsr.	k.
Listy zastawne serji 1 4%	94	05	94	35
„ „ „ 2. 4%	92	95	93	25
kupon ubiegły............	1	36	—	—
„ nowe 5%	92	60	92	90
kupon ubiegły............	1	75	—	—
„ likwidacyjne.... 4%	78	70	79	—
kupon ubiegły............	—	160	—	—

C. k. uprz. galic. akcyjny Bank Hipoteczny.

Na mocy §. 16 i 17 statutów wzywa się niniejszém tych P. T. Akcyonaryuszów, którzy wpisanéj po dzień 30 kwietnia b. r. pełnéj wpłaty na akcye (kwity tymczasowe) c. k. uprz. gal. akcyjnego Banku Hipotecznego dotąd nieuiścili, ażeby rzeczoną wpłatę najdaléj do 10 grudnia b. r. dokonali, w przeciwnym bowiem razie prawo wyż-przytoczonemi paragrafami objęte do nich zastósowanem zostanie.

Numera dotąd niewpłaconych sztuk 311 akcyj są następujące:

1450, 2646, 4263 do 4267, 4590, 4601 do 4605, 4840, 4930, 7965, 8088, 8094, 8105 do 8204, 8365 do 8389, 8405 do 8504, 8544 do 8600, 8819 do 8820, 10667 do 10663, 11306 do 11307, 12594 do 12597 i 12602.

Lwów 28 października 1873 roku.

(4701 1-3)

Dyrekcya.

§. 16. Za każdą na terminie nieuiszczoną wpłatę ma być wynagrodzoną Towarzystwu prowizya zwłoki po 6% rocznie, licząc od dnia zapadłego terminu. Numera kwitów tymczasowych, na które wpłaty w terminie oznaczonym niezupełnie uiszczone zostały, będą trzykrotnie ogłoszone w tych samych dziennikach, w których rozpisane były wpłaty, z odwołaniem się do następstw, statutami przepisanych na przypadek uchybienia wpłat.

Trzydzieści dni po tem ogłoszeniu, może Towarzystwo orzec, iż opieszali subskrybenci utracili swe prawa do Towarzystwa i kwity tymczasowe, na które wpłaty uiszczone nie były, wygasły, a w miejsce wygasłych kwitów wydać z temi samemi numerami nowe kwity tymczasowe, i takowe naraz lub częściowo, w jednym dniu lub w kilku dniach sprzedać. Ilość i numera unieważnionych tym sposobem kwitów tymczasowych będą publicznie ogłoszone.

§. 17. Kwota uzyskana z sprzedaży kwitów tymczasowych, po strąceniu kosztów przedaży, obróconą będzie na zapłacenie Towarzystwu zalegających należytości. Właściciel wygasłego kwitu tymczasowego, nie ma jednak w żadnym razie prawa do zwyżki, jakaby się w skutek sprzedaży kwitu okazała.

KANTOR WYMIANY

filii c. k. uprzyw. galic.

AKCYJNEGO BANKU HIPOTECZNEGO

W KRAKOWIE

poleca się Szanownéj Publiczności

do kupna i sprzedaży papierów państwowych, losów, akcyj, prioritetów, listów zastawnych, oraz wszelkich monet po cenach najkorzystniejszych.

Zamiejscowe zlecenia uskuteczhia się odwrotną pocztą. (4177(-25)

Księgarnia Gubrynowicza i Schmidta we Lwowie

przy placu Sw. Ducha

poleca

pierwszy ilustrowany

KALENDARZ RODZIN POLSKICH

na rok 1874,

który właśnie opuścił prasę i zawiera:

1) Kalendarz astronomiczny i świąteczny łaciński, ruski i żydowski, z oznaczeniem zachodu i wschodu tak słońca jak i księżyca, z przepowiedniami stanu powietrza na każdy dzień i według kalendarza stuletniego.

2) Obok każdego miesiąca znajduje się ćwiartka rubrykowanego papieru na prewadzenie całomiesięcznego rachunku z dochodów i rozchodów.

3) Część gospodarcza, popularnie napisana, obejmuje półtora arkusza ścisłego druku. Znajdują się przy niéj także treściwe rady do użytku w każdym domu.

4) Część informacyjna zawiera: przepisy pocztowe ze wszystkiemi taryfami; **rozkład jazdy na wszystkich kolejach galicyjskich, wraz z cenami każdej stacji**: przepisy telegrafu wraz z taryfami należytości za depesze; taryfę jazdy fiakrów we Lwowie; taryfę stemplową, konsumcyjną; jarmarki w Galicji i nakoniec rozprawę popularną o asekuracjach na życie.

5) Część literacka **z dwunastoma humorystycznemi ilustracjami, zawiera: Poemat o Saturnie,** panującym w tym roku planecie; kalendarz proroczy; przypowieści Rabbi-Ben-Osy, aforyzmy, intermezza i następujące fejletony: a) Monolog galicjanina. **Co mi tam!** b) **Złoty psalm Rabina Olle Wille;** c) **List pasterski Ultramontanusa;** d) **Tęsknota do kraju niebieskich migdałów;** e) **Z wilczego brewiarza;** f) **Do młodzieży tombakowéj;** g) **Realistka;** h) **Projekt do nowego egipskiego sennika;** i) **Spotkanie;** k) **Dobre rady podśmietania;** l) **Rozpamiętywania adwentowe starego kawalera;** m) **Wyjątki z nowego słownika konwersacyjnego.** Wszystkie te prace są pióra **Chocińska.**

Następują: **Powieść Jana Lama: Polskie szczęście**; dwie powiastki Kalasantego Czopa: **Jak się mój wujaszek ożenił i Historja Lola na wystawie wiedeńskiéj**; a kończy się część literacka **Historja o głupim Michlu.**

W ogłoszeniach znajdują się wszystkie większe firmy lwowskie. (4658 1-2)

Cały kalendarz obejmuje **19 arkuszy** druku ścisłego.

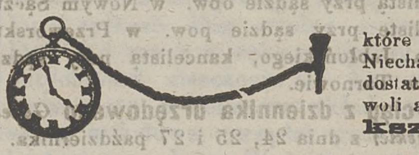
Cena jednego egzemplarza tylko 50 cent.

Osobom biorącym tuzinami odstępuje się stosowny rabat.

Nabyć można we wszystkich księgarniach i główniejszych handlach. Główny skład w Drukarni „Dziennika Polskiego" l. 52 na dole i

w księgarni Gubrynowicza i Schmidta we Lwowie.

Przed oszukaństwem się ostrzega!



Z pomiędzy wielu ogłoszeń, szczególnie o zegarkach, niektóre mają na celu, by oszukać mieszkańców na prowincyi. — Niechaj przeto nie kupuje nikt zegarków u ludzi, którzy nie dają dostatecznéj rękojmi. Nabyte u mnie zegarki można zawsze do woli albo zamienić albo zwrócić, **dowód największéj rzetelności.**

Trudno uwierzyć a prawda!

Za 1 zł. 50 cnt. i 1 zł. szwajcar. modny porcelanowy zegarek emaliowany pięknemi krajobrazami lub kwiatami, bardzo ładny a tani, pożyteczny dla biednych i bogatych, z poręczeniem na rok.

Za 9, 10 i 11 zł. prawdziwy angiel. srebrny cylinder, z łańcuszkiem z dobrego złota talmi, medalionem, pokrowcem, kluczykiem; poręczeniem na 5 lat i drugiem szkiełkiem. Takie same czasomierze, najlepiéj złocone w ogniu, tylko 12 zł. 50 cnt.

12 i 15 zł. kosztuje praktyczny, dobry remontoar, t. zw. cesarski zegarek, który jest jak najlepszym wyrobem i zaleca się szczególnie lekarzom i duchownym, gdyż niezbite są dowody, że ani na sekundę się nie różnią.

Za 15 i 18 zł. dostanie modny wojskowy zegarek, lekki, ozdobny, gustowny a co najważniejsza, bardzo regularnie idący i bajecznie tani; do tego zegarka otrzyma każdy łańcuszek z naśladowanego srebra z kluczykiem, pokrowcem, medalionem z złota talmi i poręczeniem na piśmie.

Tylko 12 i 15 zł. srebrny cylinder z kółkiem złotém, mocném krzyształowem szkiełkiem, łańcuszkiem, medalionem z złota talmi i pismem poręczającém.

Tylko 15 albo 20 zł. prawdziwy angielski srebrny zegarek kotwicowy, z plamką, podwójną zakrywką, najpiękniejszemi wyrzynaniami, łańcuszkiem z prawdziwego złota talmi i pismem poręczającém.

Tylko 13 zł. prawdziwy angielski srebrny zegarek i w ogniu złocony czasomierz z łańcuszkiem, medalionem z złota talmi, skórzanym pokrowcem i pismem poręcz.

Tylko 14 zł. taki sam, znacznie większy, z oryentalnym drogoskazem.

Tylko 16 albo 17 zł. prawdziwy angielski remontoar Prince of Wales, najmocniejszy, z krzyształowem szkłem, werkiem niklowym, z prawdziwego dobrego złota talmi; zegarki te nakręca się bez kluczyka; do nich dostaje każdy łańcuszek z złota talmi, medalion i pismo poręczające darmo.

Tylko 13 zł. prawdziwy angielski zegarek z dobrego złota talmi, cylinder teraz najkształtniejszy, z podwójnemi kszyształewemi szkiełkami, przez werk zamknięty można widzieć, z łańcuszkiem złota talmi, medalionem i pismem poręczającém.

Tylko 14 albo 17 zł. malutki zegarek damski, z prawdziwego srebra dobrze pozłacany, z łańcuszkiem z prawdziwego złota talmi i pism. porę.

Tylko 18 i 20 zł. prawdziwy angielski najlepiéj w ogniu złocony srebrny czasomierz z podwójną zakrywką, najpiękniéj emaliowany, z łańcuszkiem z prawdziwego złota talmi, medalionem i pismem poręczającém.

Tylko 18 albo 20 i 25 zł. najlepszy srebrny prawdziwy angielski zegarek kotwicowy, na 15 kamieni z łańcuszkiem z najlepszego złota talmi, medalionem skórzanym, pokrowcem i pismem poręczającém.

Tylko 20 i 25 zł. srebrny remontoar, bez kluczyka nakręcany, z łańcuszkiem złota talmi i medalionem.

Tylko 23, 25 i 27 zł. złoty zegarek damski z łańcuszkiem, medalionem i pismem poręczającém.

Tylko 30, 35 i 40 zł. prawdziwy angielski srebrny remontoar, z podwójną zakrywką, poręczeniem i patentem.

Tylko 35, 45 i 50 zł. prawdziwy angielski złoty zegarek kotwicowy z krzyształowém szkiełkiem.

Tylko 60, 75 i 100 zł. dobry złoty remontoar z krzyształowém szkiełkiem, 105 i 115 zł. z podwójną zakrywką.

Tylko 200 do 300 zł. prawdziwy angielski czasomierz z remontoarem, podwójną zakrywką, z krzyształowém szkiełkiem.

Oprócz tego **wszelkie** gdziekolwiek i przez kogokolwiekbądź ogłaszane zegarki taniéj.

Naprawialnia.

Stare zegarki, często drogie pamiątki rodzinne, naprawia się i znowu odnawia. Ceny za naprawę z 5-letniém poręczeniem złr. $1\frac{1}{2}$, 3, 5 do 10.

Listowne zamówienia

wykonuje się **w 24 godzinach za zaliczeniem pocztowém** lub **za przesłaną gotówkę.** Na szczególne żądanie przesyła się także za zaliczeniem pocztowém zegarki i łańcuszki do wyboru i zwraca się pieniądze za zwrócone przedmioty.

Ceny moje są zawsze niższe od najniższych gdzieindziéj, a zawsze moje wymagania stoją na wysokości czasu.

Wszyscy, którzy życzą sobie zamówić nowe zegarki,

Wszyscy, którzy życzą sobie zamienić stare zegarki na nowe, raczą się udać do mojéj firmy

PHILIPP FROMM

(4454 1-12)

Uhrenfabrikant, Rothenthurmstrasse Nr. 9. Wien.

Proszę uważać na adres.

W drukarni „Kraju" pod zarządem St. Gralichowskiego.